

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.885/2021/5.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Bartkó Levente, a tanács elnöke
Dr. Hornyák Szabolcs János, előadó bíró
Molnár Ferencné dr., bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2022. június 13.

Az ügy tárgya: környezetkárosítás büntette

Terhelt(ek): III. rendű

Első fok: Pesti Központi Kerületi Bíróság, 2.B.20.356/2021/4., ítélet,
tárgyalás, 2021. május 18.; jogerő: 2021. június 10.

Az indítvány előterjesztője: Fővárosi Főügyészség

Az indítvány iránya: hatályon kívül helyezés iránt

Rendelkező rész

A Kúria a környezetkárosítás büntette miatt az I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a Fővárosi Főügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálv a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2.B.20.356/2021/4. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

[1] A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2021. május 18. napján kihirdetett és 2021. június 10. napján jogerőre emelkedett 2.B.20.356/2021/4. számú ítéletével a III. rendű terheltet az ellene társtettesként elkövetett környezetkárosítás büntette [1978. évi IV. törvény 280. § (1) bekezdés II. fordulat] miatt emelt vád alól felmentette.

II.

[2] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Fővárosi Főügyészség terjesztett elő felülvizsgálati indítványt – a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjára alapítottnak – a megtámadott határozat hatályon kívül helyezése, és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében.

[3] Indokai szerint az eljáró bíróság a Be. 608. § (1) bekezdés f) pontjában meghatározott abszolút eljárási szabálysértést valósított meg, mert határozatának indokolása a rendelkező résszel teljes egészében ellentétes, ugyanis az ítéletének indokolásában az elsőfokú bíróság nem rögzített tényállást.

[4] Hivatkozott arra, hogy a Be. 562. § (1) bekezdése alapján, ha a kihirdetés vagy a kézbesítés útján közölt ügydöntő határozat ellen sem az ügyészség, sem a vádlott, sem a védő nem jelentett be fellebbezést, a határozat rövidített indokolása az 561. § (3) bekezdés a)-c) és e) pontjában meghatározottakból, valamint az alkalmazott jogszabályok megjelöléséből is állhat. Ezekre felül a Be. 566. § (4) bekezdése felmentő ítélet esetén előírja annak az oknak a feltüntetését is, amely a bíróságot az ítélet kialakításában vezette.

[5] Jelen ügyben azonban az eljáró bíróság által hozott, és rövidített indokolással készült ítélet indokolása csak a vádirati tényállást rögzíti, a bíróság által megállapított tényállást nem tartalmazza.

[6] A Kúria Bfv.I.713/2019/9. számú döntésére és a BH 2017.324. számú eseti döntésre hivatkozással utalt rá, hogy a bírói gyakorlat szerint az ítélet indokolása a rendelkező résszel ellentétes, ha a tényállás hiányzik.

[7] A Legfőbb Ügyészség BF.834/2021/5. számú átiratában – a Fővárosi Főügyészség indokaival egyetértve – a felülvizsgálati indítványt fenntartotta.

III.

- [8] A Fővárosi Főügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [9] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, ami a jogerős ítélettel szembeni jogi kifogás lehetőségét biztosítja.
- [10] A Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, miszerint felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen van helye, és a jogerős bírósági határozatban rögzített tényállás alapulvételével, kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [11] A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg. Ilyen feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés a Be. 608. § (1) bekezdés f) pontja értelmében, ha az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.
- [12] A jelenleg hatályos Be. – eltérve az 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.) rendelkezéseitől – az indokolási kötelezettséggel összefüggésben feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező szabálysértésként már csupán e szabályt tartalmazza.
- [13] Ezzel összefüggésben a Kúria rámutat a következőkre.
- [14] A bíróság indokolási kötelezettségének teljesítése közjogi és perjogi szabályokból fakadó kötelezettség, amely nem diszkrecionális, hanem törvényileg szabályozott. A bírói döntés indokolásának megléte törvényileg egzakt kötelezettség, legfeljebb mikéntje lehet mérlegelés tárgya; ez utóbbi immár relatív eljárási szabálysértés körébe tartozó [Be. 609. § (2) bekezdés d) pont].
- [15] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés második fordulata szerint „A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”.
- [16] A bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 13. § (1) bekezdése kimondja, hogy a bíróság határozatát – ha a törvény kivételt nem tesz – indokolni köteles.
- [17] A rendelkező rész és az indokolás közti ellentét az ítéletnek azért semmisségre vezető hibája, mert ezen ellentmondás esetében nem állapítható meg, hogy a bíróság valójában milyen döntést hozott, azaz, hogy a terhelt bűnösségének megállapításáról vagy felmentéséről kívánt határozni, illetve az sem, hogy döntését mire alapozta.
- [18] Következtes a bírói gyakorlat abban, hogy a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében, vagyis az úgynevezett főkérdésekben kell ellentétnek fennállnia a határozat indokolása és a rendelkező rész között (BH 2019.196.). A főkérdésben való ellentétnek az a lényege, hogy nem dönthető el a bíróság akarata.
- [19] Megjegyzi a Kúria, hogy e gyakorlat törvényi akaraton alapuló, azt a korábbi Be. szabályozta ekként [és tartalmazza változatlanul a Be. 609. § (2) bekezdés d) pontja szerinti relatív eljárási szabálysértésnél]. Az indokolási kötelezettséget érintő felülvizsgálati okot a 2006. évi LI. számú törvény emelte be az abszolút eljárási szabálysértések közé [korábbi Be. 373. § (1) bekezdés III/a) pont]. E szerint feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés, ha a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény minősítése vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében

a) az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan, vagy

b) az első fokú ítélet indokolása rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.

[20] Ennek alapját az képezte, hogy az elsőfokú bíróság határozatának indokolásában köteles számot adni döntéshozatali tevékenységéről, rendelkezéseinek ténybeli és jogi alapjairól, a másodfokú bíróság pedig köteles ezt ellenőrizni. Amennyiben az indokolásban írtak alapján megállapítható, hogy a bíróság a döntéshozatal során mely tényeket látta megállapíthatónak, milyen bizonyítékok, illetve ténykövetkeztetések révén, úgy tevékenységének helyessége ezen adatok alapján megítélhető, a határozat – az esetleges megalapozatlanság ellenére – felülbírálatra alkalmas.

[21] Amennyiben a törvény engedélye alapján – így a korábbi Be. 259. § (1) bekezdésében (rövidített indokolás) írtakra figyelemmel – mellőzhető volt az indokolás egy része, illetve felmentő ítélet esetén a tényállás is, akkor ezek hiánya nem lehet alapja az abszolút eljárási szabálysértés megállapításának. A bűnösséget megállapító, és az eljárást megszüntető határozatokban azonban – erre irányuló törvényi rendelkezés hiányában – nem mellőzhető a tényállás rögzítése, így ezeknél a határozatoknál annak elhagyása feltétlen hatályon kívül helyezést vont maga után.

[22] Változott a hatályos Be. az indokolási kötelezettséggel összefüggő eljárási szabálysértéseket érintően, továbbá eltérő rendelkezéseket tartalmaz a rövidített indokolás korábbi Be. [259. § (1) bekezdés] szabályozásához képest. Ekként már nem mellőzhető a tényállás megállapítása a jogerős felmentő ítéletben sem [Be. 562. § (1) bekezdés].

[23] Az eldöntendő kérdés tehát az, hogy a tényállás megállapításának hiánya a jogerős felmentő ítélet esetén a hatályos Be. szerint érvénytelenséget eredményező eljárási szabálysértés, és a hivatkozott eseti döntésekben írtakhoz igazodó döntést igénylő vagy sem.

[24] Az 1973. évi I. törvény 221. § (1) bekezdés második mondata szerint a felmentő ítélet indokolásában a tényállás mellőzhető.

[25] E szabályozáson a korábbi Be. nem változtatott, azaz a 259. § (1) bekezdés második mondata alapján a jogerős felmentés esetében változatlanul mellőzhető volt a tényállás megállapítása.

[26] A Be. 562. § (1) bekezdése a tényállásmegállapítási kötelezettség alól kivételre okot adó rendelkezést már nem tartalmaz.

[27] Figyelemmel arra (is), hogy két eljárási törvény, az 1973. évi I. törvény és az 1998. évi XIX. törvény – ekként 1974. január 1. napjától 2018. június 30. napjáig hatályosan – egyaránt lehetővé tette a kihirdetéskor jogerőre emelkedett felmentő ítélet indokolásában a tényállás mellőzését, körültekintően kell vizsgálni az érvényességi kérdést.

[28] Különösen, hogy a hivatkozott BH 2017.324. számú eseti döntés meghozatalára a korábbi Be. hatálya alatt került sor, amikor a törvény engedélye alapján (felmentő ítélet esetén) mellőzhető tényállás hiánya – értelemszerűen – nem adott alapot ezen abszolút eljárási szabálysértés megállapítására. Miként a korábbi Be. vonatkozó rendelkezését az eseti döntés [19] bekezdése rögzíti is.

[29] Következésképpen ezen eseti döntés alapján az állapítható meg, hogy a bírói gyakorlat feltétlen hatályon kívül helyezéshez vezető eljárási szabálysértésként tekint a ténybeli alapok nélküli elítélésre, azaz arra, ha a bűnösség kimondásáról szóló rendelkezéshez tartozó tényállás hiányzik.

[30] Jelen ügy azonban eltérő, ezért ennek megfelelő értelmezést igénylő.

[31] Ekként nyilvánvalóan nem közömbös, hogy a hiányzó tényállás bűnösséget megállapító, avagy felmentő rendelkezéshez (nem) kapcsolódik.

[32] A felmentés ugyanis a vád alól történik, míg az elítélés (bűnösség megállapítása) a bíróság által megállapított tényálláson alapul. Értelemszerűen nem azonos a jogi helyzet.

[33] A vizsgálat változatlan tartalma, hogy a főkérdésben való ellentétnek a lényege, hogy nem dönthető el a bíróság akarata.

[34] Jelen ügyben azonban ilyenről nincs szó, az ítélet rendelkező része az indokolással összhangban álló, a bíróság akarata megismerhető és egyértelmű.

[35] A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2.B.20.356/2021/4. számú ítéletének rendelkező része tartalmazza a vád alóli felmentő rendelkezést [Be. 566. § (2) bekezdés], az indokolása pedig tartalmazza:

- a vádra történő utalást {ítélet [1] bekezdés},
- a vád alapjául szolgáló tényállást {ítélet [3] bekezdés}, és a
- a bíróság döntésének indokát {ítélet [4] bekezdés}, mely szerint a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként nem volt bizonyított a bűncselekmény elkövetése, ezért a bíróság a III. rendű terheltet a Be. 566. § (1) bekezdés c) pont I. fordulata alapján mentette fel.

[36] Mindezekből kitűnően a bíróság III. rendű terheltet felmentő rendelkezése, és a rendelkezés alapjául szolgáló indokolás között tehát főkérdésben nincs ellentmondás.

[37] Ezt támasztja alá az a körülmény is, hogy a kihirdetett ügydöntő rendelkezéssel és a szóban megindokolt ítélettel szemben sem a tárgyaláson jelen lévő ügyész, sem a szintén jelen lévő védő nem jelentett be fellebbezést, illetve az ítélet rendelkező részének kézbesítési megbízott útján történt kézbesítését követően a III. rendű terhelt sem élt a jogorvoslati jogával.

[38] Ebből az is következik, hogy az eljárás valamennyi résztvevője a bíróság kihirdetett, és szóban megindokolt döntésében – mind a bírói rendelkezést, mind annak indokait tekintve – megnyugodott.

[39] Kétségtelen, hogy a Be. 562. § (1) bekezdése alapján, ha az ügydöntő határozattal szemben a jogosultak közül senki nem jelent be fellebbezést, a határozat rövidített indokolása az 561. § (3) bekezdés a)-c) és e) pontjában meghatározottakból, valamint az alkalmazott jogszabályok megjelöléséből is állhat.

[40] Jelen ügyben a felmentő ítélet rövidített indokolása tartalmazza:

- a vádra történő utalást, a vád szerinti minősítést, a vádirati tényállást [Be. 561. § (3) bekezdés a) pont],
- a III. rendű terhelt személyi körülményeire vonatkozóan megállapított tényeket, a korábbi büntetéseire vonatkozó adatok közül azokat, amelyek a határozat meghozatalakor jelentőséggel bírtak [Be. 561. § (3) bekezdés b) pont], illetve
- annak a cselekménynek a minősítését, amely alól a III. rendű terheltet a bíróság felmentette [Be. 561. § (3) bekezdés e) pont].

[41] Kétségtelen az is, hogy az ítélet nem tartalmazza a bíróság által megállapított tényállást [Be. 561. § (3) bekezdés c) pont], ennél fogva az eljáró bíróság a Be. ezen rendelkezését megsértette.

[42] Ennek azonban a már ismertetett indokok alapján jelen ügyben nincs az ítélet érvényességére kihatása. A bíróság a III. rendű terheltet nem az általa meg nem állapított „nemleges” tényállás alól mentette fel, hanem a nem bizonyított vád alól. Ez esetben a szabálysértés tehát relatív, a Be. 609. § (2) bekezdés d) pontja szerinti.

[43] Nem kétséges azonban, hogy a felmentés okának jelentősége van az adott eljárási szabálysértés (hiányzó tényállás) mikénti megítélésénél. Másként fogalmazva a hiányzó tényállás felmentés esetében is eredményezhet olyan helyzetet, amely az ítélet érvényességére kiható (például büntethetőséget kizáró ok).

[44] A Kúria megjegyzi továbbá, hogy a felülvizsgálati indítványban hivatkozott eseti döntések eltérő tényállás mellett születtek, így az azokban írtakra mint irányadó bírósági gyakorlatra jelen ügyben automatikusan hivatkozni nem lehet, azok nem a jelen esetre vonatkozóak. A BH 2017.324. számon közzétett eseti döntésben ugyanis a Kúria az iratok tartalma alapján azt állapította meg, hogy a járásbíróság ítéletének indokolása csupán a járási ügyészség egyik vádirata alapján megállapított történeti tényállást tartalmazza annak ellenére, hogy a terhelt bűnösségét a bíróság a járási ügyészség másik vádiratában leírt bűncselekmény miatt is megállapította. A Kúria Bfv.I.713/2019/9. számú végzése pedig olyan felmentő rendelkezést tartalmazó ítélet felülbírlata során született, amelynek indokolása a bíróság által megállapított tényállást rögzíti, ez azonban a terhelt bűnösségére utaló megállapításokat tartalmazott.

[45] Ekként a Kúria a Fővárosi Főügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdés alapján hatályában fenntartotta.

IV.

[46] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[47] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. Az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja [Be. 656. § (4) bekezdés].

Budapest, 2022. június 13.

Dr. Bartkó Levente s.k. a tanács elnöke, Dr. Hornyák Szabolcs János s.k. előadó bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő

Kúria
3.Bfv.885/2021/5

7

BÉ